

ЕЛЕМЕНТИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Стаття розглядає актуальну тему використання театральних методів і педагогічних підходів у навчанні в сучасній початковій школі. В ній досліджується роль театральної педагогіки у формуванні освітніх процесів та розвитку дітей на ранньому етапі навчання. В статті проаналізована теоретичні основи та практичний досвід використання театральних елементів у шкільному навчанні.

Ключові слова: театральна педагогіка, освітній процес, початкова школа, театралізація навчання, розвиток особистості.

This article examines the current topic of using theatrical methods and pedagogical approaches in education in modern primary school. It examines the role of theater pedagogy in the formation of educational processes and development of children at the early stage of education. The article analyzes the theoretical foundations and practical experience of using theatrical elements in school education.

Key words: theater pedagogy, educational process, primary school, theatricalization of learning, personality development.

Постановка проблеми. У сучасному освітньому середовищі, де акцент робиться на формуванні всебічно розвиненої особистості, виникає актуальне питання використання нових педагогічних підходів і методів, спрямованих на покращення якості навчання та розвитку учнів. Однією із перспективних галузей є театральна педагогіка, яка відкриває широкі можливості для створення позитивного освітнього середовища та розвитку ключових компетенцій. Використання театральних методів у шкільній педагогіці відкриває перед дітьми унікальну можливість сприйняття та засвоєння навчального матеріалу через активну участь у театральних діях, рольових іграх та створенні театральних постановок. Цей підхід сприяє розвитку креативності, розширенню комунікативних навичок та формуванню емоційного інтелекту.

Застосування театральних елементів у навчальному процесі не лише стимулює інтелектуальний розвиток, але й збільшує мотивацію учнів до навчання. Діти стають більш зацікавленими і активними на уроках, вони оточені атмосферою творчості та можуть відчути себе частиною спільної командної історії.

Останні дослідження та публікації. Питання виховання молодого покоління за допомогою театального мистецтва та використання театралізованої діяльності у якості важливої складової освітнього процесу активно вивчали та досліджували науковці та педагоги В.Гаріщук,

Г.Калініченко, О. Комаровська, С.Коляда, Т.Лазорівська, О.Лисенко, В.Міхневич, О.Петренко, І.Шиян та інші.

Мета дослідження полягає у висвітленні проблеми використання елементів театральної педагогіки в сучасній початковій школі і визначенні їхнього потенціалу для удосконалення освітнього процесу та розвитку учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Театральна педагогіка в освітньому процесі»– це напрямок діяльності, який використовує театральні методи та прийоми у навчальних програмах і процесах навчання для досягнення цілей освіти. Цей підхід розглядає навчання, як творчий процес, в якому учні активно залучаються до вивчення навчального матеріалу через театральні дії, рольові ігри, імпровізацію та інші театральні елементи.

Головною метою театральної педагогіки в освітньому процесі, на думку Гаріщука В.В., є не лише передача знань, але й розвиток особистості учнів. Вона сприяє формуванню креативності, комунікативних навичок, емоційного інтелекту, а також розвитку впевненості в собі та спроможності працювати в команді. Використання театральних елементів у навчанні може підвищити мотивацію учнів до навчання, оскільки вони більше цікавляться та активніше залучаються до уроків, коли можуть відчувати себе акторами та учасниками навчальних сценаріїв [2, с. 109].

Театральна педагогіка в освітньому процесі стає все більш популярною, оскільки вона сприяє комплексному розвитку особистості, розширенню можливостей навчання та підвищенню якості освіти. Шкільна театральна педагогіка, на думку Кривошеєвої Т., є окремою складовою загального поняття «театральна педагогіка». Вона володіє власними унікальними цілями і завданнями, які не обов'язково пов'язані із професійною підготовкою акторів або режисерів. Основною метою шкільної театральної педагогіки є формування особистості учня через застосування театрального мистецтва. Шкільний театр, у цьому контексті, виступає, як форма художньо-естетичної діяльності, яка відтворює реальний світ та сприяє розвитку особистості дитини [4, с. 156].

Використання театрального мистецтва в процесі освіти та виховання може відзначатися значним потенціалом для формування особистості учнів. Цей метод сприяє розвитку різних аспектів особистості, таких як: культура почуттів, навички спілкування, пластичність рухів і формування смакових вподобань. Театрально-естетична діяльність виступає у ролі універсального інструмента для розвитку особистості та її здібностей, і вона належить до важливих компонентів освітнього процесу.

Лупін І., вважає, що у рамках театральної педагогіки, шкільна театральна педагогіка має свої власні, унікальні цілі та завдання, які відрізняються від підготовки професійних акторів і режисерів. Головною метою шкільної театральної педагогіки є виховання особистості учня шляхом використання театрального мистецтва. У цьому контексті, шкільний театр розглядається, як форма художньо-естетичної діяльності,

яка спрямована на відтворення реального життя та сприяє процесу формування особистості дитини [5, с. 93].

Буров Л., зазначає, що у шкільному середовищі, музично-виховні заходи, свята та концерти розглядаються, як інтегральна частина виховної роботи, що проводиться в навчальних закладах. Ці події є засобом об'єднання різних видів мистецтва, таких як: музика, образотворче мистецтво, хореографія, та література. Вони сприяють розвитку та формуванню нових ідейно-художніх якостей у сценічному мистецтві та активно сприяють розкриттю творчого потенціалу учнів [1, с. 55].

Проте, слід враховувати, що в сучасних школах часто відсутні професійні фахівці у галузі драматичних видів мистецтва. Таким чином, вчителі виступають у ролі ключових акторів у використанні театральних методів та педагогічних інструментів. Це ставить перед ними важливе завдання – впровадження інноваційних підходів до навчання та виховання через театральну діяльність.

Досвід передової практики підтверджує, що саме на початковому етапі навчання в школі, використовуючи вроджену зацікавленість дітей у мистецтві, можна засіяти в них загальний інтерес до сценічного мистецтва. Спочатку, можливо, лише яскраві вистави привертають увагу дітей, але з плином часу багато з них формують свідомий інтерес до театального мистецтва і театр стає невід'ємною частиною їхнього життя, приносячи радість і захоплюючі миті. Театр дарує дітям можливість пережити глибокі емоції та ставати активними учасниками боротьби за добро, красу і справедливість [1, с. 56].

Аналіз наукових досліджень, що стосуються використання театральних ігрових методів у навчанні, свідчить про те, що використання театралізованої діяльності розглядається, як ефективний спосіб впливу на розвиток особистості дитини і ця концепція є актуальною як у минулому, так і в сучасному педагогічному контексті. Театральне мистецтво, впроваджене в шкільну практику, надає дітям можливість розкрити свій сценічний потенціал і сприяє розвитку їхнього естетичного смаку та творчих здібностей.

Основною характеристикою театралізованої діяльності за Даніліною В., є те, що діти можуть самостійно керувати своїми діями, втілювати ролі та перетворювати отриману інформацію через власну активність. Театрально-ігрова діяльність відкриває широкі можливості для творчого самовираження дітей. Використання образного і живописного сприйняття соціальної реальності та природних явищ допомагає дітям краще розуміти навколишній світ у всьому його різноманітті. Крім того, завдання, які ставляться перед дітьми в ході гри, заохочують їх аналізувати складні ситуації, робити висновки і узагальнення. Це сприяє підвищенню їхніх інтелектуальних здібностей [3, с. 82].

Сидоренко Т. вважає, що розвиток мовлення має надзвичайно важливе значення в контексті театральної діяльності. Під час роботи над виразністю мови персонажів і виконання їх музичних партитур

допомагають збагатити словниковий запас дітей, розвивають їх голос, вимову та інші мовні навички. Створення нових ролей, особливо діалогів між персонажами, вимагає від дітей чіткого та зрозумілого висловлення. Це сприяє поліпшенню їхнього мовлення, граматичної коректності та розширенню словникового запасу [6, с. 148].

Результати аналізу історичних форм та методів театральної педагогіки, а також сучасного педагогічного досвіду, розробленого для вчителів, вказують на різноманітні форми та методи роботи з учнями, які можуть бути застосовані в сучасній педагогічній практиці. А саме: екскурсії до театру, знайомство з працівниками театру, зустрічі з творчими працівниками театру, диспути та глядацькі конференції, майстер-класи з написання театральних рецензій, свята, присвячені театральній справі та акторському мистецтву, театральні ігри, які використовуються під час уроків у школі та під час занять у театрі, уроки театру в школі, де матеріал вистави або предмету вивчається за допомогою театральних методик, конкурси і вікторини на знання репертуару театру та ін.

Використання театральної методики сприяє подоланню страхів та негативних емоцій у дітей і активізує їхні творчі можливості під час набуття досвіду. Для вчителя важливо вміти «відчувати» ситуацію, розуміти психологічний стан учня та адаптувати свій вплив відповідно до цього. Ця методика ґрунтується на взаємодії трьох ключових складових педагогічного процесу: «вчитель», «учень» та «методика», які взаємодоповнюють один одного. Створення захопливого сюжету для уроку дозволяє вчителю ефективно досягати поставленої мети та тактики заняття, враховуючи потенціал та індивідуальні особливості дитини.

Висновки. В результаті аналізу зазначених вище аспектів театральної педагогіки в освітньому процесі сучасної початкової школи, можна зробити такі важливі висновки:

- Театральна педагогіка є потужним інструментом для розвитку особистості учнів, сприяючи розкриттю їхнього творчого потенціалу, формуванню комунікативних навичок, розвитку емоційного інтелекту, виробленню впевненості в собі та навичкам роботи в команді;
- Використання театральних елементів у навчальному процесі підвищує мотивацію учнів до навчання, спонукаючи їх більше цікавитися та активно залучатися до уроків. Крім того, театральна діяльність сприяє розвитку мовлення, естетичного смаку, творчого мислення та аналітичних здібностей учнів.

Важливою складовою успішної реалізації театральної педагогіки є вміння вчителів створювати захопливий та відповідний потребам учнів сценарій навчального процесу, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня. Такий підхід дозволяє досягати кращих результатів у формуванні особистості та здібностей дітей. Тож перед кожним вчителем постає завдання відкрити перед дітьми унікальну можливість сприйняття

та засвоєння навчального матеріалу через активну участь у театральних діях, рольових іграх та створенні театральних постановок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буров Л. Роль театральних занять у розвитку дітей молодшого шкільного віку. Педагогіка формування творчої особистості учителя і учня. 2019. №2. С.54-61.
2. Гаріщук В.В. Театральна педагогіка як інноваційний метод навчання. Наукові записки. Серія «Педагогіка». 2017. №153. С. 108-112.
3. Даніліна В. Розвиток пізнавального інтересу молодших школярів засобами театральної педагогіки. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VIII школа методичного досвіду): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 24-25 листопада 2020 року / ред. кол.: Л. С. Бровчак, Л. В. Старовойт; рец.: Т. П. Зузяк, Т. І. Сідлецька; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю. 2020. С. 79-85.
4. Кривошеєва Т. Вплив театральної педагогіки на формування емоційного інтелекту учнів початкової школи. Проблеми сучасної педагогічної освіти. 2018. №58. С. 154-159.
5. Лупан І. Використання театральних технік у навчальному процесі початкової школи. Шлях освіти. 2017. № 6. С. 89-96.
6. Сидоренко Т. Використання театральної педагогіки для розвитку мовленнєвої компетентності учнів початкової школи. Педагогічний процес: теорія і практика. 2019. №28. С. 147-154.

Науковий керівник кандидатка педагогічних наук, доцентка Горлова А.В.